

Wyrok z dnia 15 grudnia 2005 r.

I PK 122/05

Przeprowadzenie rozprawy apelacyjnej, na której wydany został wyrok, we wcześniejszym terminie niż oznaczony w zawiadomieniu skierowanym do strony, pozbawia ją możliwości obrony praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.) bez względu na to, czy udział strony w tej rozprawie mógł wywrzeć wpływ na wyrok sądu drugiej instancji.

Przewodniczący SSN Zbigniew Myszkowski (sprawozdawca), Sędziowie SN:
Katarzyna Gonera, Beata Gudowska.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 15 grudnia 2005 r. sprawy z powództwa Andrzeja T. przeciwko Polskim Kolejom Państwowym SA Zakładowi Przewozów Pasażerskich w K. o odprawę, na skutek skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach z dnia 24 lutego 2005 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok, zniósł postępowanie przed Sądem Okręgowym-Sądem Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach i sprawę przekazał temu Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach wyrokiem z dnia 24 lutego 2005 r. oddalił apelację powoda Andrzeja T. od wyroku Sądu Rejonowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach z dnia 27 lutego 2004 r. oddalającego powództwo skierowane przeciwko Polskim Kolejom Państwowym SA Zakładowi Przewozów Pasażerskich w K. o odprawę wynikającą z ustawy z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego „Polskie Koleje Państwowe” wraz z odsetkami.

W sprawie tej ustalono, że powód zatrudniony był w Polskich Kolejach Państwowych Zakładzie Przewozów Pasażerskich w K. od dnia 9 września 1985 r. do dnia 12 kwietnia 2001 r. w pełnym wymiarze czasu pracy. Przed kwietniem 2001 r. powód chorował na astmę oskrzelową, skutkiem czego był nieobecny w pracy przez ponad 180 dni. Powodowi przyznano świadczenie rehabilitacyjne do czasu wyczerpania zasiłku chorobowego, tj. na okres od dnia 15 marca 2001 r. do dnia 10 września 2001 r. W dniu 12 kwietnia 2001 r., w oparciu o art. 53 § 1 pkt 1 lit. b k.p., pracodawca rozwiązał z powodem umowę o pracę bez wypowiedzenia, z uwagi na nieobecność powoda w pracy wskutek niezdolności do pracy wynikającej z jego choroby trwającej dłużej niż okres pobierania z tego tytułu wynagrodzenia i zasiłku.

W ramach takich ustaleń Sąd Okręgowy w pełni podzielił stanowisko wyrażone w uzasadnieniu wyroku Sądu pierwszej instancji, który przyjął, że wskazana przyczyna wypowiedzenia stosunku pracy powoda, tj. jego nieobecność w pracy z powodu niezdolności do pracy wskutek choroby trwającej dłużej niż okres pobierania z tego tytułu wynagrodzenia i zasiłku stanowiła przyczynę rzeczywistą i konkretną, ponieważ w sytuacji powoda wypełniły się przesłanki wymienione w art. 53 § 1 pkt 1 lit. b k.p. Bez znaczenia w sprawie było to, że w okresie rozwiązania z powodem umowy o pracę pracodawca przeprowadzał także redukcje zatrudnienia w ramach tzw. zwolnień grupowych. Wyłączną przyczyną rozwiązania z powodem umowy o pracę była przedłużająca się jego niezdolność do pracy wskutek choroby, a zatem nie była to dotycząca pracodawcy przyczyna zwolnienia powoda z pracy. W takich okolicznościach sprawy Sąd Okręgowy uznał, że brak było podstaw do żądania zasądzenia na rzecz powoda jednorazowej odprawy z tytułu zwolnienia z pracy z przyczyn dotyczących pracodawcy na podstawie art. 48 ustawy z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego „Polskie Koleje Państwowe” (Dz.U. z 2000 r. Nr 84, poz. 948 ze zm.).

W skardze kasacyjnej powód podniósł zarzuty naruszenia następujących przepisów prawa procesowego: 1) art. 233 § 1 k.p.c., poprzez dowolną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności zeznań powoda oraz stanowiska pozwanego zawartego w odpowiedzi na pozew, co miało decydujący wpływ na wynik sprawy, 2) art. 150 k.p.c., poprzez błędne oznaczenie przez Sąd Okręgowy terminu rozpoznania sprawy, wskutek czego powód został pozbawiony możliwości obrony swych praw w postępowaniu apelacyjnym, co prowadziło do nieważności tego postępowania (art. 379 pkt 5 k.p.c.). Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego

wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji, utrzymując, że Sądy pierwszej i drugiej instancji „poprzestały jedynie na stanowisku pozwanego nie dokonując ustaleń, czy i w jakim zakresie u pozwanego następowały zwolnienia grupowe i czy zwolnienie powoda na powyższej podstawie prawnej było rzeczywiste i zasadne, czy też pozwany sytuację powoda wykorzystał jako pretekst do rozwiązania z nim stosunku pracy w sposób dla niego niekorzystny, zwłaszcza, że stosownie do art. 53 §1 pkt 1 lit. b ma charakter fakultatywny”. Ponadto skarżący powołał się na fakt, że w dniu rozwiązania z nim umowy za wypowiedzeniem, tj. 12 kwietnia 2001 r. powód pobierał świadczenie rehabilitacyjne (przyznane mu od dnia 15 marca 2001 r. do dnia 10 września 2001 r.), co jego zdaniem wykluczało legalność skorzystania przez pracodawcę z dyspozycji art. 53 §1 pkt. 1 lit. b k.p. W ocenie skarżącego, zachodzi okoliczność uzasadniająca „skargę konstytucyjną opartą na przesłance art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c., gdyż zachodzi nieważność postępowania”. O zasadności wniesienia skargi kasacyjnej przesądza wadliwe zawiadomienie powoda o terminie rozprawy apelacyjnej przez Sąd Okręgowy, zgodnie z którym rozprawa ta miała się odbyć dnia 25 lutego 2005 r., podczas gdy faktycznie odbyła się dzień wcześniej, tj. 24 lutego 2005 r. W ten sposób uniemożliwiono powodowi wzięcie udziału w tej rozprawie, pozbawiając go możliwości obrony swych praw, co przesądza o nieważności postępowania apelacyjnego. Autor kasacji wniósł ponadto o zasądzenie na jego rzecz kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym, „bowiem opłata ta nie została w żadnym zakresie dokonana”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Uzasadniony jest kasacyjny zarzut naruszenia art. 150 pkt 2 k.p.c. w związku z art. 379 pkt 5 k.p.c. przez błędne oznaczenie przez Sąd Okręgowy terminu rozprawy apelacyjnej, wskutek czego powód został pozbawiony możliwości obrony swoich praw w postępowaniu apelacyjnym, co stanowi przesłankę nieważności postępowania określoną w art. 379 pkt 5 k.p.c. Już wstępna ocena sprawy pozwala bowiem na ustalenie, że istnieje istotna rozbieżność w oznaczeniu przez Sąd Okręgowy terminu rozprawy apelacyjnej. Na zwrotnym potwierdzeniu odbioru zawiadomienia o terminie rozprawy, skierowanym do powoda, wskazano wprawdzie datę „24.02.05 g. 10²⁰” [...], ale już na doręczonym powodowi zawiadomieniu o posiedzeniu, które zostało

załączone do skargi kasacyjnej, widnieje data „25.02.2005 o godz. 10²⁰” [...]. W rzeczywistości rozprawa apelacyjna odbyła się 24 lutego 2005 r., w tym dniu Sąd drugiej instancji wydał wyrok oddalający apelację powoda. Oznaczało to, że powód stawiając się w Sądzie Okręgowym w dniu 25 lutego 2005 r., zgodnie z otrzymanym zawiadomieniem, nie mógł wziąć udziału w rozprawie apelacyjnej, która odbyła się dzień wcześniej. Wskutek takich działań Sądu Okręgowego powód, który zamierzał (chciał) wziąć udział w rozprawie apelacyjnej, mimo adnotacji na zawiadomieniu o jego nieobowiązku stawiennictwie, został pozbawiony możliwości obrony swych praw w postępowaniu apelacyjnym, co skutkowało nieważnością tego postępowania (art. 379 pkt 5 k.p.c.) Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego nieważność postępowania wskutek pozbawienia strony możliwości obrony jej praw zachodzi wówczas, gdy strona procesu, wbrew swej woli, zostaje faktycznie pozbawiona możliwości działania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2002 r., II CKN 822/00, Lex nr 55519, w którym stwierdzono, że jeżeli strona na skutek wadliwości procesowych sądu nie mogła uczestniczyć i nie uczestniczyła w rozprawie bezpośrednio poprzedzającej wydanie wyroku, to zachodzą podstawy, by przyjąć że strona ta została pozbawiona możliwości obrony swych praw w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c.; por. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2002 r., II CKN 461/99, Lex nr 54479).

W rozpoznawanej sprawie uzasadnione było zatem stanowisko, że przeprowadzenie rozprawy apelacyjnej, na której zapadł wyrok we wcześniejszym terminie niż oznaczony w zawiadomieniu skierowanym do strony, pozbawiło powoda możliwości obrony jego praw. Przesądza to o nieważności postępowania apelacyjnego z przyczyny wskazanej w art. 379 pkt 5 k.p.c. W razie stwierdzenia kwalifikowanej wady nieważności postępowania apelacyjnego bez znaczenia pozostaje fakt, czy udział powoda w rozprawie apelacyjnej miał lub mógł wywrzeć wpływ na wyrok Sądu drugiej instancji, wydany po przeprowadzeniu rozprawy apelacyjnej bez udziału powoda. Stwierdzenie nieważności postępowania apelacyjnego wymaga bowiem zawsze uchylecia zaskarżonego wyroku, zniesienia postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji (art. 398¹⁵ k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. i w związku z art. 386 § 2 k.p.c.), co następuje bez potrzeby, a nawet możliwości weryfikowania zasadności pozostałych zarzutów podniesionych w skardze kasacyjnej.

Mając powyższe na względzie należało orzec jak w sentencji.

